

DİYARBAKIR KAMPÜS CEZA İNFAZ KURUMLARI HAK İHLALLERİ RAPORU

06/07/2023

GİRİŞ

Diyarbakır Barosu, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma Derneği, ve İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'nin gerek aileler gerekse de mahpuslar tarafından yapılan başvurular üzerine son dönemde yaşanan hak ihlallerinin tespiti ile ilgili olarak raporlama çalışmaları kapsamında 2023 yılı Haziran ayı içerisinde, Diyarbakır kampüs Cezaevine rutin ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Mahpuslar ve cezaevleri idareleriyle gerçekleştirilen görüşmeler sonunda edindiğimiz tespit ve izlenimler raporlaştırılmıştır.

AMAÇ

Bu çalışma ile son zamanlarda sık sık yapılan sevkler, hükümlülerin şartlı tahliye tarihleri gelmesine rağmen tahliyeleri engellenerek infazlarının yakılması, hasta mahpusların tedavilerinin çeşitli gerekçelerle engellenmesi, sosyal aktivitelerinin kısıtlanması, ziyaretlerinin engellenmesi gibi sorunlar nedeniyle yaşanan hak ihlalleri ile karşılaşılan diğer sorunlara ilişkin gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması, suç duyurularının yapılması amaçlanmıştır.

TESPİT VE GÖZLEMLER

1- DİYARBAKIR KADIN KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan kadın mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpuslar arasında yardımlaşma kapsamında; çoğu odalarda ihtiyaç bulunmasına karşın depolarda malzeme ve eşyaları bulunan bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mağduriyete yol açıldığı, birçok odada buzdolabı, televizyon vb. eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkanlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- İstihbarattan gelen kişilerle görüşmeyi kabul etmediklerini idareye bildiren mahpuslara 'avukatınız geldi' şeklinde yanıltıcı bilgi verilerek zorla görüşme dayatıldığı,
- Kurum müdürüne sorunlarını koğuş olarak aktarmak için talepte bulunulmasına karşın tek kişi ile görüşmenin kabul edildiğini ve bu uygulamanın taleplerin iletilmesinde eksikliklere sebebiyet verdiği, dilekçeyle belirtilen taleplerin karşılanmadığı,
- Koğuşlarda yapılan genel aramalarda insan onuruyla bağdaşmayacak muamelelere maruz kalındığı, eşyaların özensizce aranıp dağıtıldığı ve bu sebeple birçok eşyanın zarar gördüğü, kantinde satın alınan eşyaların bile gerekçe gösterilmeksizin keyfi olarak toplatıldığı (örneğin kantinden alınan sarı ipler),
- Cezaevi İdaresinin iki yıl önce verilen bir disiplin soruşturmasını gerekçe göstermesi sebebiyle koğuşlar arası sosyal faaliyetlerin engellendiği, kursların açılmadığı, spor ve sohbet imkanlarının hiçbir biçimde mahpuslara kullandırılmadığı,
- Koğuşların üst katları (yatak kısmı) ve tuvalet-banyoların görür şekilde gün boyu açık olacak şekilde kameralar yerleştirdiği, özel hayatın gizliliğinin edildiğini,

- Tutuklandıktan sonra cezaevi kabul birimine getirilen çok sayıda mahpusa çıplak arama dayatıldığını, itiraz edenlerin darp edilip disiplin cezası aldıklarını,
- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı belirtilmiştir. Her geçen gün yemeklerin daha da kötüleştiği ve özellikle hasta veya vejetaryen mahpusların yetersiz ve sağlıksız beslendikleri belirtilmiştir. Ağır hasta mahpus Semire Direkçi, yaşadığı sağlık sorunlarından kaynaklı olarak, raporlarıyla birlikte cezaevi idaresine başvuruda bulunulmasına karşın, ortak yemek verilmesi sebebiyle yeterince beslenemediğini,
- İki ayda bir olmak üzere belirtilen ayların sadece ilk haftasında kitapların kabul edildiğini, kitap kotasının 10 kitap olarak sınırlandırıldığını, okunan kitapların başka koğuşa gönderilmesine izin verilmediğini,
- İç postanın ücretsiz olmasına dair yapılan itirazların mahkeme tarafından kabul edilmesine rağmen ücretin alınmaya devam ettiğini,
- Sadece belli gazetelere izin verildiği, Yeni Yaşam ve Evrensel gibi gazetelere erişimin engellendiği, talep edilen gazete ve dergilerin yasal olmasına rağmen cezaevi idaresi tarafından verilmediğini,
- İdare ve Gözlem kurullarının mahpusların koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına yönelik iyi halli olup olmadıkları kararı verirken soyut ve subjektif yorumlarda buldukları, politik temelli yargılamalar neticesinde kesinleşen hapis cezası bulunan mahpuslar açısından pişman olduklarına dair beyan istenildiği, bu sebeple birçok mahpusun, denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme haklarından mahrum bırakıldığını,
- Aile görüşlerinde cezaeviye ait fotoğraf makinesiyle çekilen fotoğrafların görüş esnasında ailelere verilmesine izin verilmediğini,
- Şalvarın cezaevinde yasaklı kıyafet olarak belirlendiğini,
- Posta yolu ile mahpuslara gönderilen kıyafetlerin teslim alınabilmesi için eski kıyafetlerin aileye görüş esnasında teslim edilmesi gerektiği, eski kıyafetlerin depoya bırakılmasına izin verilmediği bu sebeple görüşe ailelerin gelmemesi durumunda yeni kıyafetlerin kendilerine teslim edilmediğini,
- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını, bazı malzemelerin elde tutulup fiyatı artınca satıldığını, bazı hijyen malzemelerinin talep edilmesine rağmen kantine getirilmediğini, pul ve ped fiyatlarının çok fahiş olduğunu,
- Eskiden 2 ayda 1 verilen temizlik malzemelerinin kuruma gelmesine rağmen uzun bir süredir mahpuslara dağıtılmadığını,
- Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin ret edildiği belirtilmiştir. Tahkikat sürelerinin uzaması noktasında da gerekçe olarak; emniyet veya jandarmadan cevapların gelmediği ayrıca yine ret gerekçesi olarak da güvenlik sebebi olduğu kendilerine söylenerek mağdur edildiklerini,

- Ziyarete gelen ailelerin arama sırasında keyfiyete varacak şekilde zorluklar çıkarıldığını, bu sebeple aynı anda görüşe gelemediklerini, kimisinin görüş bitimine az bir süre kala girebildiği belirtilmiştir. Görüşçülerin kıyafetlerine renk kısıtlamasının getirildiğini aktaran mahpuslar, 4 aylık bebeğin bir daha yeşil renk tişört ile getirilmesi halinde görüşüne izin verilmeyeceği uyarısı aldıklarını,
- Ağır hasta mahpuslar, hastalıkları sebebiyle yaşamlarını tek başlarına idame edememelerine rağmen Adli Tıp Kurumu'na hazırlanan raporlar gerekçe gösterilerek tahliye edilmediği ifade edilmiştir. Şefika KANDAR isimli 63 yaşındaki mahpusun ayaklarında platin olduğu, alzheimer hastalığının olduğu, merdivenleri dahi tek başına çıkamadığı belirtilmiştir. Sağlık durumları kötüleşmesine rağmen infazlarının ertelenmediğini ve cezaevinde sağlığa erişim hakkı başta olmak üzere uygun koşullar yaratılmadığını ifade etmişlerdir.

2- DİYARBAKIR 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpusların hobi, etkinlik ve spor gibi haklarının keyfi ve hukuka aykırı gerekçelerle engellendiği; aynı odalarda kalan mahpusların ya da en fazla 3 odanın aynı anda beraber spora çıkabildiği, sürekli aynı odaların beraber spora ya da sohbete çıkabildiği, odaların aralıklı olarak değiştirilmesini yada tüm odaların aynı anda çıkmaları için talepte bulduklarını ancak taleplerinin ret edildiği belirtilmiştir. Bir ayda sadece 4 defa sosyal aktiviteye izin verildiği; 2 kez spor, 2 kez de sohbet olacak şekilde ve her aktivite için toplamda 50 dakika süre verildiği belirtilmiştir. Yine yönetmeliğe göre bu sürelerin ayda 40 saat olması gerektiğinden bu anlamda talepte bulunmalarına karşın yine bu taleplerinin de kabul edilmediğini,
- Sosyal aktiviteler konusunda bir blokta kalan mahpusların tamamının Adalet Bakanlığı'na dilekçe yazdığını, Adalet Bakanlığı'nın da bu konuyu Ceza ve Tevkif Evleri genel müdürlüğüne bildirdiğini, Ceza ve Tevkif evleri genel müdürlüğünün cevap verdiğini ve mahpusların ilgili konuda haklı olduklarını, "haftada 10 kişiyle 10 saat etkinlikte bulunabilirler." şeklinde cevap verildiği ancak cezaevi idaresinin bunu göz ardı ettiğini ve kanunda yazılı sürelerle, şartlara uymadan aynı uygulamalara kısıtlamalara devam edildiğini,
- Kurum tarafından sadece belli gazetelere izin verildiği, Yeni Yaşam ve Evrensel gibi gazetelere izin verilmediği, talep edilen gazete ve dergilerin yasal olmasına rağmen cezaevi idaresi tarafından verilmediğini,
- Yemeklerin besin değerinin yeterince iyi olmadığı, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığını,
- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını,
- Mahpusların yazmış oldukları mektupların gönderilmediğini, bu mektuplara "sakıncalı" olduğu gerekçesiyle el konulduğunu,
- Odalarda yapılan aramalarda defterlere el konulduğunu, 21 Mart (Newroz Bayramı) dolayısıyla yapılan aramalarda da yine defterde sadece Kürtçe şarkılar yer aldığı için defterlere el konulduğunu, bu sebeple mahpuslara hücre cezası şeklinde disiplin cezalarının verildiği,
- Mahpuslar arasında yardımlaşma kapsamında; çoğu odalarda ihtiyaç bulunmasına karşın depolarda malzeme ve eşyaları bulunan bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mağduriyete yol açıldığı, birçok odada

- buzdolabı, televizyon vb. eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkanlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- Cezaevinde kurs, atölye vb. etkinlikler için odaların açıldığı, fiziki şartlar uygun olmasına rağmen sadece birkaç mahpusun bu etkinliklerden faydalanmasına izin verildiği, diğer mahpusların bu etkinliklere çıkmalarına izin verilmediğini,
 - Cezaevinde 30 tane çok amaçlı salon bulunduğu, bu salonların sadece 2 yada 3 tanesinin kullanıldığını, geriye kalan salonların hepsinin boş olduğu belirtilmiştir. Bu konuda salonların kullanılması, mahpusların çeşitli aktivitelerde bulunmak için talepte bulduklarını ancak kabul edilmediğini,
 - Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin ret edildiğini,
 - Mahpuslardan Ö.A.'ın aile görüşü yaptığı esnada görüş süreleri bitmemesine rağmen personellerce görüşün bitirilmek istendiği, buna karşılık mahpusun bu konuya ilişkin personellere "sizi şikayet edeceğim" şeklinde cevap verdiği, personellerin de mahpus hakkında tutanak tutarak personele uygunsuz söz ve davranışta bulunma gerekçesiyle disiplin soruşturması başlattığı ve akabinde mahpus hakkında 2 aylık kültürel ve sohbet yasağı cezası verildiği,
 - Ziyarete gelen aileler hakkında da tamamen keyfi gerekçelerle görüş yasağı verildiğini, görüşe gelen ailelere aramalar esnasında zorluk çıkarıldığı, buna karşın ailelerin tepkisine karşılık ailelere görüş yasağı verildiği ifade edilmiştir.

3- DİYARBAKIR 2 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpuslar, odada bulundurabilecekleri kitap sayısının 17 olarak belirlendiği ve bu kitapların tekli ayların ilk haftasında içeri alınmasına izin verildiği, diğer zamanlarda gelen kitapların geri gönderildiği, bu durumun kitaplara erişimi zorlaştırdığı,
- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşadıklarını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerinin verilmediğini, dergi aboneliklerinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiği,
- Oda değişim taleplerinin dikkate alınmadığını aktaran mahpuslar İdari gözlem kuruluna yapılan taleplerin gerekçesiz bir şekilde reddedildiğini,
- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Hastane sevklerinin geç yapıldığını ve revir taleplerinin uzun süre cevapsız kaldığını aktaran mahpuslar, 10 gündür implantı düşen bir hasta mahpusun sevkinin yapılmadığını bu sebeple de hiçbir şekilde yemek yiyemediğini, B.E. isimli

mahpusun bir kas gevşetici için 40 gün boyunca revire çıkarılmadığını, B.T. ve İ.K. isimli epilepsi hastası mahpusların tedavilerinin bu sebeple aksatıldığını, Ö.Ç isimli mahpusun her gün kullanması gereken ilaçların 10 gün boyunca verilmediğini aktarmışlardır. Yine hastaneye sevklerinin genellikle görüş gününe denk getirildiğini belirten mahpuslar, aileleri ile görüş yapma veya hastaneye gitme tercihi arasında bırakıldıklarını,

- Mahpusların hobi, etkinlik ve spor gibi haklarının pandemi tedbirleri bitmesine rağmen hala benzer gerekçelerle engellendiği, haftalık sadece 1 saat sohbet, 1 saat da spora izin verildiği belirtilmiştir. Spor ve sohbetle sadece yan yana olan 3 odanın birlikte çıkarıldığı diğer odalarla çıkılmasına izin verilmediği, açık görüşün olduğu haftalarda sosyal kültürel faaliyetlerin “personel yetersizliği” gerekçesiyle engellendiğini belirtmişlerdir. Yine yönetmeliğe göre bu sürelerin ayda 40 saat olması gerektiğinden bu anlamda talepte bulunmalarına karşın yine bu taleplerinin de kabul edilmediğini,
- İklimin kurak geçtiği yaz aylarında suların sık sık kesildiğini,
- Odalarda yapılan aramaların ayda 3-5 defaya çıkarıldığı, aramalara cezaevi müdürünün de dahil olduğunu, aramalar esnasında müdürün önceki uygulamaları kabul etmediğini ve İ.K.M'lere “siz bunlara yüz vermişsiniz” dediğini, yapılan aramalarda kantinden alınan ekmeğin kovası, temizlik malzemelerinin konulduğu kap ve plastik ayakkabılık gibi eşyalara el konulduğunu,
- Cezaevi idaresinin belirlediği kanallar dışında talep edilen kanalların izlenmesine izin verilmediği, Meclis Tv'nin dahi koğuşlarda izletilmediğini bu durumun haberleşme özgürlüğünün ihlali olduğunu,
- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istenilen malzemelerin bulunmadığını ya da fahiş fiyata satıldığı için alınmadığını, belirlenen stoklara göre siparişlerin alındığını, anlaşmalı firmaların dışında başka çeşit ürün getirilmediğini, kalemin dahi tek çeşidinin satıldığını,
- Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı belirtilmiştir. Her geçen gün yemeklerin daha da kötüleştiği ve özellikle hasta veya vejetaryen mahpusların yetersiz ve sağlıksız beslendikleri belirtilmiştir. Ağır hasta mahpus Semire Direkçi, yaşadığı sağlık sorunlarından kaynaklı olarak, raporlarıyla birlikte cezaevi idaresine başvuruda bulunulmasına karşın, ortak yemek verilmesi sebebiyle yeterince beslenemediğini,
- 2 hafta öncesine kadar açık ve kapalı görüşlere, suç tiplerine göre tarih ve zamanların belirlenmesi gerekirken, PKK ve DAİŞ üyesi olma suçundan kesinleşmiş hapis cezası bulunan mahpusların birlikte çıkarıldığını, 2 ay boyunca mahpusların ve ailelerinin provokasyona açık bir şekilde bir araya getirildiklerini,
- Mahpuslar arasında yardımlaşmaya, hibeye izin verilmediğini, çoğu odalarda ihtiyaçların olduğunu, depolarda malzeme ve eşyalarının olduğunu ancak bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mahpusların mağdur edildiği belirtilmiştir. Bu anlamda birçok odada buzdolabı, TV gibi eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkânlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- Görüş günlerinde X-Ray cihazının duyarlılığının artırıldığını, ailelerin tacize varacak şekilde ince aramaya maruz kaldıklarını, pantolonların çıkarılıp idare tarafından verilen eşofmanla geçişlerine izin verildiğini, protezi olan görüşçülerin rapor sunmalarına rağmen zorluklarla karşılaştığını.

- Posta yoluyla normal olarak gönderilen mektupların çoğu zaman adreslerine ulaşmadığını bu sebeple daha pahalı olan APS yoluyla mektup göndermek zorunda kaldığını belirtmişlerdir.

4- DİYARBAKIR 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunluklu istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını,
- Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı.
- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşandığını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerinin verilmediğini, dergi aboneliklerinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiğini belirtmişlerdir.
- Mahpuslar, Kürtçe kitap ve dergilerin kendisine verilmediğini, yasaklı olmamasına rağmen keyfi bir şekilde (örneğin Ararat'ın Sesi) kitap isimlerinin sakıncalı bulunup kendilerine verilmediğini, bu durumun kitaplara erişimi zorlaştırdığını belirtilmişlerdir.
- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Mahpusların hobi, etkinlik ve spor gibi haklarının pandemi tedbirleri bitmesine rağmen hala benzer gerekçelerle engellendiği, haftalık sadece 45 dk spora izin verildiği belirtilmiştir. Spor ve sohbete diğer odalarla çıkılmasına izin verildiği, açık görüşün olduğu haftalarda sosyal kültürel faaliyetlerin "personel yetersizliği" gerekçesiyle engellendiğini belirtmişlerdir. Yine yönetmeliğe göre bu sürelerin ayda 40 saat olması gerektiğinden bu anlamda talepte bulunmalarına karşın yine bu taleplerinin de kabul edilmediği,
- Mahpusların kantinden almış oldukları klimalara idare tarafından el konulup, talep edilmesine rağmen kendilerine verilmediği,
- Cezaevi idaresinin belirlediği kanallar dışında talep edilen kanalların izlenmesine izin verilmediği, bu durumun haberleşme özgürlüğünün ihlali olduğu belirtilmiştir.

5- DİYARBAKIR 2 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Tutuklandıktan sonra cezaevinin kabul birimine getirilen çok sayıda mahpusa çıplak aramaya zorlandığı, itiraz edip karşı çıkanların darp edilip disiplin cezası aldıkları,
- Koğuşlarda 16 ranza yer almasına rağmen 30'a yakın kişinin tutulduğunu, bu sebeple bir kısım mahpusun yerde yattığı bir kısım mahpusun da ranzada yatan mahpuslarla dönüşümlü olarak uyuduğu,

- Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı belirtilmiştir.
- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Bir mahpusun ön dişlerinin olmaması sebebiyle tedavi talebini defalarca belirtmesine rağmen 3 aydır randevu verilmediğini bu sebeple yemek yiyemediğini aktarmıştır. Yine farklı bir mahpusun, hemoroit kanaması sebebiyle yattığı yatağın kanlar içerisinde kalmasına rağmen 1 ay sonra tedaviye götürüldüğü,
- Cezaevi İdaresinin sosyal faaliyetleri engellediğini, kursların açılmadığını, sohbetin hiçbir biçimde kullandırılmadığı sadece Cuma günleri kapalı salonda voleybola izin verildiği,
- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla mahpusların istedikleri malzemeleri bulunmadığı ya da fahiş fiyata satıldığı için alınmadığı,
- Cezaevi idaresinin belirlediği kanallar dışında talep edilen kanalların izlenmesine izin verilmediği, Halk TV isimli haber kanalının koğuşlarda izletilmediğini bu durumun haberleşme özgürlüğünün ihlali olduğu
- İsmi paylaşmak istemeyen kalp ve tansiyon hastası bir mahpus, 2 çocuğunun kampüs cezaevinde olmasına ve koşulların izin vermesine rağmen çocuklarıyla aynı koğuşta kalma talebinin gereksiz bir şekilde reddedildiği belirtilmiştir.

6- DİYARBAKIR 3 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

Diyarbakır 3 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunluklu istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını belirtmişlerdir.
- Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı,
- Süreli yayınlara ulaşım noktasında sorun yaşadıklarını, Yeni Yaşam ve Evrensel gazetelerinin verilmediğini, dergi aboneliklerinin olmadığı gerekçesiyle dergilerin verilmediğini bu sebeplerden kaynaklı olarak gazetelere ve dergilere erişim haklarının engellendiğini,
- Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin ret edildiği belirtilmiştir. Tahkikat

sürelerinin uzaması noktasında da gerekçe olarak; emniyet veya jandarmadan cevapların gelmediği ayrıca yine ret gerekçesi olarak da güvenlik sebebi olduğu kendilerine söylenerek mağdur edildikleri,

- Cezaevinde yaşanan ihlaller başta olmak üzere problemlerin çözümü için yazılan dilekçelere 6 aya yakın bir zaman diliminde cevap verilmediği belirtilmiştir.
- Rutin aramalar esnasında ayakkabıların çıkartılması gibi insan onuruyla bağdaşmayacak dayatmaların yapıldığı,
- E. K. İsimli mahpus, ailesinin İzmir’de yaşaması sebebiyle görüşemediğini bu sebeple de nakil talebinde bulunduğunu ancak sevk talebinin gerekçesiz bir şekilde reddedildiği belirtilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

- ✓ Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan cezaevi idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.
- ✓ Cezaevlerinde mahpuslara yönelik hukuka aykırı tutum ve davranışta bulunan görevlileri hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir. Cezaevlerinde yaşanan sorunlar hakkında ilgili ulusal ve uluslararası kurumlara bilgilendirilme ve gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir
- ✓ Cezaevlerinde mahpusların mahremiyet hakkına saygı duyulmalı, özel hayatın gizliliğini ihlal eden kameralar derhal kaldırılmalıdır,
- ✓ Ağır hasta mahpusların yaşamlarını tek başına idame edememelerinden kaynaklı olarak serbest bırakılarak infazlarının ertelenmeli, tutuklu olanlar serbest bırakılmalıdır. Hasta mahpusların değerlendirilmeleri her koşulda sadece klinik yaklaşım ile değerlendirilmeli, alıkonulmasının uygun olmadığına dair tıbbi raporları olan mahpuslar ivedilikle salıverilmelidir. İnfaz Kanununun 16. Maddesi hasta mahpusların ihtiyacı doğrultusunda değiştirilmelidir.
- ✓ Hastane sevklerinde ağız içi araması uygulaması gibi tacize varan aramaların yapılması ve mahpusların bu uygulamaları kabul etmemesi sebebiyle cezaevi idarelerince aylardan beri onlarca hasta mahpusun hastane sevkleri engellenmektedir. İnsanlık onuru ile bağdaşmayan ağız içi arama uygulamasına ve diğer yasaklı arama usullerine derhal son verilmeli, hasta mahpusların hastaneye sevkleri sağlanmalıdır.
- ✓ Mahpusların yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenmesi sağlanmalı, vitamin takviyesi yapılmalıdır. Bunun yanı sıra gerek hasta mahpusların gerekse de vejeteryan olan mahpusların yemek düzenlerine dikkat edilmeli, yememeleri gereken yemekleri, gıdaları tüketmeleri noktasında baskı ve zorlama yapılmamalı, buna dair yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerekmektedir.
- ✓ Cezaevlerinde düzenli ve yeterli sayıda sağlık personelinin bulunması (sayının artırılması) sağlanmalıdır. Mahpusların sağlık kurumlarına ve hastanelere ring araçlarıyla değil; daha hijyenik ve sağlığa uygun araçlarla taşınması sağlanmalıdır.

- ✓ Birçok cezaevinde en temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacının uzun süredir çözümlenememesi sağlığa erişim hakkının ihlali boyutuna varmıştır. Mahpusların kişisel temizliği için acilen hijyen malzemelerine ücretsiz olarak erişimi sağlanmalı öncelikli olarak su sorununun çözülmesi gerekmektedir.
- ✓ Cezaevinde kalan mahpusların sağlıklı bir ortamda kalmaları için gerekli temizlik araçları kendilerine verilmeli; olası hastalıkları ve salgınları önlemek amacıyla temizlik ve sağlık konularında titiz davranılması gerekmektedir.
- ✓ Mahpusların iletişim ve yazılı başvuruları konusunda yaşadıkları sorunların çözümü sağlanmalı, cezaevinde yaşanan olağanüstü durumlarda (son süreçte cezaevlerinde yapılan sevk/sürgünler ve bulaşıcı hastalıklar vb.) aile ve avukatlarına sağlıklı iletişim kurabilmelerinin koşulları oluşturulmalıdır.
- ✓ Mahpuslara ve ziyaretçilerine ulusal ve uluslararası mevzuatın gereği olarak insan onuruna yaraşır bir muamele gösterilmeli; güvenlik gerekçesiyle dahi olsa cezaevi girişlerinde yapılan aramalar onur kırıcı olmamalıdır. Söz konusu uygulamayı gerçekleştiren personeller hakkında yasal işlemler ilgili cezaevi savcılığıyla gerçekleştirilmelidir.
- ✓ Mahpusların cezaevi koşullarında sosyalleşebilmesi, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmamaları, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Mahpusların beden ve ruh sağlıkları için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamalıdır. Pandemi ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının ağırlaşmasına neden olmuştur.
- ✓ Cezaevlerinde mahpuslara yönelik işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli; hukuka aykırı fiiller gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir.
- ✓ İnceleme yapan kurum üyeleri ve yetkilileri; cezaevi rejimi, fiziki koşullar ve mahpuslara hukuka aykırı gerçekleştirilen muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolüne uygun şekilde “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması için hükümeti derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet etmektedir.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
DİYARBAKIR BAROSU
ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ DİYARBAKIR ŞUBESİ
DİYARBAKIR TUTUKLU AİLELERİ İLE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ